

آمار جنین‌هایی که به خاطر تعیین جنسیت به دنیا نمی‌آیند، میلیونی است. عوارض دیگری مثل سرطان مادر هم از توالی فاسد تعیین جنسیت است. با این حال تعیین جنسیت بیشتر از قبل رواج پیدا کرده است

پرونده «جوان» درباره خطرات تعیین جنسیت جنین و دخترانی که در عصر جاهلیت مدرن متولد نمی‌شوند

دخترکشی ده‌ها میلیونی در عصر مدرن!

پسر یا دختر؟ به نظر می‌رسد حتی آنهایی که در پاسخ به سؤال دارید فرزندتان چه جنسیتی داشته باشد؟ پاسخ می‌دهند فرقی نمی‌کند و سالم باشد. واقعاً برایشان فرقی نکند فرزندی که در راه دارند چه جنسیتی داشته باشد! به همین خاطر هم از دیرباز راهکارهای مختلفی برای تعیین جنسیت جنین وجود داشته است از تغذیه و خوردن خوراکی‌هایی که احتمال دختر یا پسر شدن جنین را بالا می‌برد تا توسل به راهکارهای عجیب و غریبی مثل جادو و جنبل و طلسم! این مسئله برای برخی افراد آنچنان مهم و حیاتی است که حاضرند هر راهی را امتحان کنند تا فرزندشان همان جنسیتی را پیدا کند که دلشان می‌خواهد.

در این بین انگار هنوز هم مثل دوران قدیم که مردان و پسران نیروی کار و نیروی دفاعی محسوب می‌شدند و بودن چندین پسر در یک خانواده لاف‌آقل از این دو جهت امری مغتنم بود، امروز هم کم نیستند خانواده‌هایی که در ترجیح می‌دهند فرزندشان و به خصوص فرزند اولشان پسر باشد! در این میان گاهی خود زنان و مادران از همسران‌شان پیشی می‌گیرند و آن قدر که مادر بچه دوست دارد فرزندش پسر باشد، پدر این گونه نیست. از سوی دیگر با پیشرفت تکنولوژی و علم امکان تعیین جنسیت جنین در دنیای امروز کاملاً در دسترس است و همین دستیابی به تکنولوژی و علم تعیین جنسیت جنین هم با تداخل در نظام خلقت

موجب بر هم خوردن تعادل جنسیتی در دنیای امروز شده است. از دهه ۱۹۷۰ تاکنون سقط جنین بر پایه جنسیت در کشورهای مثل چین، هند و ۱۰ کشور دیگر باعث از بین رفتن ۲۳ تا ۴۵ میلیون نوزاد دختر شده است و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰، ۴۱۷ میلیون نوزاد دختر دیگر نیز از بین بروند. این تکنولوژی در ایران هم وجود دارد و خانواده‌های دارای دو فرزند یکسان می‌توانند در مراجعه به مراکز نابروزی جنسیت فرزند سوم را خودشان تعیین کنند. این کار فارغ از برهم زدن تعادل طبیعی جنسیتی عوارض قابل‌تأملی برای مادر دارد و می‌تواند مادران را با خطر ابتلا به سرطان‌های سینه و رحم و تخمدان درگیر کند.

در گذشته‌های دور داشتن فرزند پسر به معنی داشتن نیروی انسانی بیشتر بود و از آنجایی که ساز و کارهای نظامی و انتظامی هم در جوامع شکل گرفته بود پسر داشتن یک جورهایی به معنی داشتن سرباز و جنگجو هم به شمار می‌آمد و این گونه بود که اغلب خانواده‌ها ترجیح می‌دادند فرزندشان پسر باشد نه دختر. این ماجرا در برخی جوامع حتی منجر به شکل‌گیری پدیده‌ای بین بردن نوزادان دختر شده بود. ماجرای زنده به گور کردن دختران در عصر جهانیست هنوز هم به عنوان یک پدیده قابل‌تأمل موضوع بحث و بررسی محافل علمی است. انگار عصر جاهلیت هنوز به پایان نرسیده و پیشرفت‌های علمی و تکنولوژی نوع تازه‌ای از همان جاهلیت دخترکشی را در دنیای امروز باب کرده است! با این تفاوت که این بار نیازی به زنده به گور کردن نیست. حالا به مدد علم و تکنولوژی با اصلاح جنین دختر تشکیل نمی‌شود تا بخواهد زنده به گور شود یا در همان دوران جنینی، جنین‌های دختر حذف می‌شوند! این ژانر وحشت دنیای مدرن که در برخی کشورهای دنیا در حال رخ دادن است نه فقط توازن جنسیتی پسران و دختران را در دنیای امروز به هم می‌ریزد بلکه به واسطه استفاده از داروهای هورمونی و ایجاد شرایط مصنوعی تولید جنین مذکر، سلامتی مادران را به خطر می‌اندازد. جالب‌تر از همه اینکه در برخی مراکز درمان نابروزی در ایران هم انتخاب جنسیت جنین اتفاق می‌افتد! تنها شرطش این است که باید دو فرزند قبلی از یک جنس باشند. در این صورت شما می‌توانید جنسیت فرزند سوم را خودتان انتخاب کنید!

دخترکشی در عصر جاهلیت مدرن
طبق تحقیقاتی که در مجله BMJ Global Health منتشر شده است، از دهه ۱۹۷۰ تاکنون سقط جنین بر پایه جنسیت در کشورهای مثل چین، هند و ۱۰ کشور دیگر باعث از بین رفتن ۲۳ تا ۴۵ میلیون نوزاد دختر شده است و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰، حدود ۴۱۷ میلیون

نوزاد دختر دیگر نیز از بین بروند. جنین موضوعی باعث برهم خوردن تعادل نسبی تعداد زنان و مردان در جامعه می‌شود. در مطالعات جدید از مدلی مبتنی بر داده‌های مربوط به ۳۱۲۶ میلیارد تولد در ۲۰۴ کشور جهان استفاده شده است و در آن مشخص شده که در ۱۲ کشور شواهدی قوی از عدم تعادل نسبت زن و مرد وجود دارد و ۱۷ کشور دیگر نیز در معرض این خطر هستند. نکته مثبت این تحقیقات این است که شرایط این کشورها به خصوص چین و هند که ۹۵ درصد این سقط جنین‌ها در آنها رخ می‌دهد، در حال بهبود است. بر اساس این مدل، پیش‌بینی می‌شود که تا سال ۲۱۰۰ این کشورها ۵/۷ میلیون نوزاد دختر دیگر را از دست بدهند. در چین و هند که تعداد مردان ۷۰ میلیون بیشتر از زنان است این عدم تعادل و مضیقه در ازدواج باعث نگرانی برای تنها ماندن و افزایش خشونت و قاچاق زنان شده است. در سال‌های اخیر عدم تعادل جنسیتی در این دو کشور کاهش یافته است زیرا مقامات دولتی مشوق‌هایی برای تولد فرزند دختر و محدودیت‌هایی برای سقط جنین مبتنی بر جنسیت قرار داده‌اند. با این حال تلاش بیشتری باید در این زمینه انجام شود. محققان این مقاله می‌گویند برای برقراری تعادل جنسیتی باید اقدامات فوری در چین، هند، آلبانی، ارمنستان، جمهوری آذربایجان و ویتنام انجام شود. اگر این تعادل در سایر کشورهایی که در آنها پسران به دختران ترجیح داده می‌شوند مانند مصر، افغانستان، نیجریه، پاکستان و تانزانیا از بین برود طبق مدل‌سازی انجام شده می‌توان پیش‌بینی کرد که تا سال ۲۱۰۰ احتمال از دست دادن ۲۲ میلیون فرزند دختر دیگر وجود خواهد داشت.

اگرچه همه این موارد در فضیلت هستند اما با افزایش قابلیت تشخیص

جنسیت جنین و دسترسی بیشتر به امکانات سقط جنین و همچنین افزایش تبعیض جنسیتی بروز جنین اتفاقی دور از ذهن نیست. تبعیض جنسیتی مشکلی است که در سراسر جهان وجود دارد و اگرچه سقط جنین در مواردی می‌تواند برای سلامت مادر مناسب باشد اما هنجارهای اجتماعی نیز می‌تواند بر آن اثر بگذارد. علاوه بر سقط جنین مبتنی بر جنسیت، محققان کودک‌کشی و عدم وجود مراقبت‌های بهداشتی مناسب برای زنان را علت از بین رفتن فرزندان دختر و زنان در سراسر جهان می‌دانند. پیش‌بینی نحوه تغییر این رفتارها در آینده دشوار است و این مدل جدید که هنوز تکامل است اولین تلاش محققان برای پیش‌بینی تعداد پسران و دخترانی است که در سال‌های آینده متولد می‌شوند. نویسنده‌گان این مقاله می‌گویند این یافته‌ها بر ضرورت کنترل تعادل جنسیتی در کشورهای که فرزند پسر به دختر ترجیح داده می‌شود تأکید دارد.

خطرات احتمالی تعیین جنسیت جنین برای مادر
روش‌های درمان نابروزی بنا بود راهکاری علمی برای کمک به تجربه پدر و مادر شدن افراد ناباور باشد اما حالا این روش‌های درمانی و راهکار علمی به‌ایزای تجاری تبدیل شده است. تعیین جنسیت از طریق لقاح مصنوعی از سال ۸۲ در ایران هم انجام می‌شود. روشی که PGD نام دارد و حالا در بسیاری از مراکز نابروزی در بیمارستان و مطب‌ها انجام می‌شود. در این روش، تعیین جنسیت باید زیر نظر یک جنین‌شناس انجام شود. این متخصص اسپرم، تخمکی را که از مادر و پدر گرفته است در محیط آزمایشی و دارو به تقسیم سلولی می‌کند. همچنین روش جدیدتری به نام PGF وجود دارد که تکنیک ژنتیکی متفاوتی از PGD دارد و دقت بیشتری هم انجام می‌شود.

روش‌های PGD و PGF هر دو در واقع برگرفته از همان روش IVF هستند که حدود ۲۰ سال است در ایران قدمت دارد. این روش‌ها در ابتدا برای درمان زوج‌های ناباور ابداع شده بود اما استفاده از این روش‌ها حتی برای درمان نابروزی هم چالش‌زاست و مشکلاتی را برای مادر و نوزاد به همراه دارد. در واقع، بارداری آزمایشگاهی فارغ از اینکه برای تعیین جنسیت یا بدون آن انجام شده باشد، به صورت کلی خطراتی دارد؛ یکی از خطرات آن هم عوارض جانبی داروهای هورمونی است که برای مادران تجویز می‌شود. بسیاری از این داروها، بزرگ شدن تخمدان‌ها، خونریزی، سقط جنین، دردهای مزمن، حساسیت و چاقی را به همراه دارد.

این علل‌ها اما در افراد مختلف متفاوت است. نتایج برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهد استفاده از داروهای هورمونی می‌تواند عاملی برای افزایش احتمال سرطان تخمدان در مادران باشد. معولیت هم در کمین کودکانی است که به روش آزمایشگاهی متولد می‌شوند. طبق تحقیقاتی که منتشر شده است، کودکانی که به این روش متولد می‌شوند، با احتمال بالاتری نسبت به کودکانی که به روش طبیعی متولد می‌شوند در معرض خطرند؛ آنها چند برابر بیشتر احتمال نقص جسمی دارند یا حتی ممکن است با عارضه قلبی متولد شوند. نتایج برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهد استفاده از داروهای هورمونی می‌تواند عاملی برای افزایش احتمال سرطان تخمدان در مادران باشد. نقص‌های جسمی و معلولیت هم در کمین کودکانی است که به روش آزمایشگاهی متولد می‌شوند. طبق تحقیقاتی که منتشر شده است، آزمایشگاهی متولد می‌شوند، با احتمال بالاتری نسبت به کودکانی که به روش طبیعی متولد می‌شوند در معرض خطرند؛ آنها چند برابر بیشتر احتمال نقص جسمی دارند یا حتی ممکن است با عارضه قلبی متولد شوند.

روش‌های تعیین جنسیت جنین ریسک ابتلا به سرطان را در مادر افزایش می‌دهد

جنین را هم به دلخواه تعیین کرد. برای انجام این کار باید داروهای متعددی به مادر تزریق شود و سختی زیادی را باید تحمل کند و این اطلاعات پیش از انجام کار به خانواده‌ها داده می‌شود. ورود هاجه می‌برونی به ساختار بدن خالصی از عارضه نیست و روش‌های تعیین جنسیت جنین هم ریسک ابتلا به بیماری سرطان را در مادر افزایش می‌دهد، به خصوص اگر فردی دارای زمینه باشد. البته این بدین معنا نیست که کسی با یک بار انجام این کار الزاماً سرطان می‌گیرد. من به اقوام خودم هم توصیه می‌کنم اگر می‌خواهند فرزند داشته باشند به خواست خدا در تعیین جنسیت فرزندشان احترام بگذارند و این توصیه را به مردم کشورم هم می‌کنم هر چند این بحث‌ها نیازمند ورود صاحبان فرهنگ و جامعه‌شناسی و اصلاح نگرش در جامعه است.

دکتر حمیدرضا چوبینه، دانشیار دانشگاه علوم پزشکی تهران، متخصص بیولوژی تولیدمثل (درمان نابروزی)

تبلیغات تعیین جنسیت جنین بیشتر تجاری است

مواجهه زوج با این موقعیت، آنها را به سمت توقف حاملگی تشویق می‌کند. ۱۹۴ کشور در همایش بین‌المللی جمعیت و توسعه در سال ۱۹۹۴ اقدام به سقط برای تنظیم خانواده را امری مردود و مطرود اعلام کردند. از سوی دیگر دل بستن به تبلیغات فراوان فراهم کردن امکان دستیابی قطعی به پسر یا دختر با تغذیه یا استفاده از اقداماتی نظیر قلیایی یا اسیدی کردن رحم یا شست‌وشوی اسپرم اشتباه محض است. با این روش‌ها نمی‌توان جنسیت جنین را پیش‌بینی کرد. این روش‌ها بیشتر جنبه‌های کسب درآمد داشته و گمراه‌کننده است و فقط شاید بتواند احتمال ۵۰ درصدی داشتن فرزند دلخواه را به ۷۰ یا ۷۵ درصد برساند و درصد باقیمانده راه فراری برای تداوم کسب درآمد است.

دکتر محمد مهدی آخوندی مؤسس انجمن جنین‌شناسی

یادداشت

پرچم پسر دوستان همچنان بالاست!

محمد نیک‌ضمیر
مادر بزرگ خدا بیامرزم چهار فرزند دختر و دو فرزند پسر داشت و شاید تعدد دخترانش نسبت به پسرانش داشته باشد و این میل بیشتر در توجهش به نوه‌ها هم نمود داشت. مادر بزرگ آن قدر «پسری» بود که با شنیدن خبر تولد نوزاد تازه‌ای در فامیل و دوست و آشنا با پرسیدن جنسیت بچه وقتی با خبر پسر بودن بچه مواجه می‌شد، گل از گلش می‌شکفت و بایخند می‌گفت: «بار کاله!» اما انگار فقط مادر بزرگ من نیست که جنسیت بچه برایش فرق می‌کند و با شنیدن خبر پسر بودن نوزاد گل از گلش می‌شکفت و این ماجرا ابعاد جهانی دارد!

اگر به آمار تولد نوزادان در سال‌های مختلف نگاهی بیندازیم، متوجه خواهیم شد همواره آمار تولد پسران نسبت به دختران به طور طبیعی و بر اساس نظام آفرینش بیشتر است. به طور نمونه سال گذشته به ازای تولد هر ۱۰۰ نوزاد دختر، ۱۰۷ نوزاد پسر متولد شده‌اند و این آمار با کمی فاصله همه ساله تکرار می‌شود. با وجود این باز هم کم نیستند افرادی که در شرایط کنونی قرن بیست و یکم و عصر تکنولوژی و علم باز هم به دنبال داشتن فرزندی با جنسیت خاص هستند و در این میان اغلب قرع‌قال به نام پسران می‌افتد و خیلی از خانواده‌ها ترجیح می‌دهند فرزندشان پسر باشد نه دختر!

این مسئله مختص ایران هم نیست و اتفاقاً در جامعه کنونی ما کمتر دیده می‌شود. همچنان که در خانواده‌ها ما هم نسل‌های تازه‌تر نه فقط از شنیدن خبر دختر شدن فرزندشان ناراحت نمی‌شوند بلکه کلی هم خوشحالی می‌کنند.

اگرچه در گذشته تب فرزند پسر داشتن در جامعه ما هم خیلی تند بود اما در عصر کنونی در برخی کشورهای دنیا مثل چین که قانون سختگیرانه‌ای درباره تعداد فرزندان وجود دارد و تا همین چند وقت پیش قانون تک‌فرزندی حاکم بود، خانواده‌ها ترجیح می‌دادند این تک‌فرزند پسر باشد تا دختر! همین مسئله هم در برخی کشورهای دنیا از جمله چین و هند موجب شده تا توازن جمعیت دختران و پسران بهم بخورد.

این در حالی است که در دنیای امروز جنسیت افراد مائعی برای رشد و دستیابی آنها به جایگاه‌های بالا نیست و از سوی دیگر کار فیزیکی چندان معنایی ندارد و به کمک فناوری‌های پیشرفته آفرهای سنگین نه از سوی مردان و نه زنان بلکه توسط ماشین‌ها انجام می‌شود. همچنین تمام افراد اعم از زن و مرد می‌توانند با تحصیل و یاد گرفتن مهارت‌های مدرج بالای علمی برسد.

در تمام دنیا زنان و مردان در تمامی مشاغل و مدارج علمی و اجتماعی حضور دارند. اساتید دانشگاه، پزشکان، معلمان، مهندسان و تمامی افسار و مشاغل و موقعیت‌ها حضور و نقش‌آفرینی زنان در کنار مردان پیش می‌رود و اساساً دنیای ما بدون حضور این دو جنس در کنار یکدیگر بی‌معناست. با وجود این اما هنوز مسائل فرهنگی و اسطوره‌های ذهنی افراد در نقاط مختلف دنیا موجب شده تا در عصر آتم هم همچون دوران گذشته برخی ترجیح بدهند فرزند یا فرزندان‌شان پسر باشند!

از حق نگذریم در این بین خانواده‌هایی هم هستند که جنسیت فرزند واقعاً برایشان مهم نیست و برخی هم ترجیح می‌دهند فرزندشان دختر باشد. در این میان معمولاً آقایان پرچم دختردوستی‌شان بالاتر است و رابطه ویژه پدری و دختری موجب می‌شود تا خیلی از مردان جوان با شنیدن خبر دختر دار شدن بیشتر از پسر دار شدن خوشحال و هیجان‌زده شوند.

از تمام اینها که بگذریم واقعیت این است که به طور طبیعی تقریباً نیمی از نوزادان متولد شده در دنیا پسر و نیم دیگری دختر هستند. این ترکیب جمعیتی موجب می‌شود تا زن و مرد در کنار هم قرار گرفته و خانواده تشکیل بدهند و از این طریق هم خودشان به آرامش برسند و هم نسل بشر تداوم یابد. بدیهی است هر گونه دستکاری و خارج کردن این روال از حالت طبیعی خود ضربه‌ای بزرگ به پیکره بشریت وارد خواهد کرد. قهرمان زندگی‌اش بود و بعد همسر و بعد از فوت همسر دای جان؛ شاید ریشه این پسر دوستی‌اش در همین ماجرا بود و اگر می‌دانست دخترانش هم می‌توانند قهرمان زندگی خودشان و او باشند نگاهش به تفاوت پسر و دختر عوض می‌شد. شاید ریشه‌های فرهنگ پسر دوستی در برخی کشورهای دنیا هم همین باشد اما این قصه کی و کجا به پایان خواهد رسید؟

نظر کارشناس